

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtioneuvostosta annetun lain 1 ja 13 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtioneuvostosta annetun lain 1 ja 13 §:n muuttamisesta (HE 131/2017 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Sanna Helopuro, valtioneuvoston kanslia
- lakimies Eeva Winter, ulkoasiainministeriö
- hallitusneuvos Kirsi Äijälä, valtiovarainministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan valtioneuvostosta annettua lakia muutettavaksi niin, että ulkoasiainministeriön nimi muutettaisiin ulkoministeriöksi. Nimen muutos koskisi vain ministeriön suomenkielistä nimeä.

Esityksessä ehdotetaan myös selkeytettäväksi ja tarkennettavaksi valtioneuvoston yleisistunnon ja ministeriön nimitysvaltaa määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitettäessä erityisesti silloin, kun kyse on sellaisesta määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämisestä, joka säädetään muualla laissa tai asetuksessa valtioneuvoston ratkaistavaksi. Esityksessä ehdotetaan selkeytettäväksi voimassa oleva käytäntö, jossa ratkaisuvallta edellä mainituissa tapauksissa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2017 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan sen lisäksi, että ulkoasiainministeriön nimi muutetaan ulkoministeriöksi, lisättäväksi valtioneuvostosta annetun lain 13 §:ään uusi 3 momentti, jonka tarkoituksena on selkeyttää ja tarkentaa valtioneuvoston yleisistunnon ja ministeriön välistä toimivaltan jakoa nimitysasioissa, kun on kyse määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämisestä.

Valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 12 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvostolle kuuluvat asiat ratkaistaan valtioneuvoston yleisistunnossa tai ministeriössä. Valtioneuvostolla voidaan näin ollen ratkaisuvallan yhteydessä tarkoittaa joko valtioneuvoston yleisistuntoa tai ministeriötä. Yleisistunnossa ratkaistavista asioista säädetään perustuslaissa, laissa tai valtioneuvoston asetuksella. Muut kuin yleisistunnossa ratkaistavat valtioneuvostolle kuuluvat asiat ratkaistaan ministeriössä.

Valtioneuvosto nimittää valtioneuvostosta annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaan ministeriöiden virkamiehet lukuun ottamatta puolustusministeriön viroissa toimivia upseereita, joiden nimittäminen on perustuslaissa säädetty tasavallan presidentin tehtäväksi. Nimitysvallan jaosta valtioneuvoston yleisistunnon ja ministeriön välillä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Nimitystoimivaltaa voidaan siis säätää asetuksella ministeriölle. Nimitystoimivallan jaosta on annettu säännöksiä valtioneuvoston ohjesäännössä (262/2003) ja ministeriöitä koskevissa valtioneuvoston asetuksissa. Valtioneuvoston ohjesäännön 5 §:n 3 kohdan mukaan valtioneuvoston yleisistunnossa käsitellään ja ratkaistaan nimittäminen yli vuoden kestävään määräaikaiseen virkasuhteeseen, kun vastaavaan virkaan nimittää valtioneuvoston yleisistunto.

Valtioneuvoston ohjesäännössä ei ole nimenomaista toimivaltasäännöstä muiden kuin valtioneuvostosta annetun lain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettujen virkamiesten nimittämisestä määräaikaiseen virkasuhteeseen, joiden nimittäminen on kuitenkin säädetty laissa tai asetuksessa valtioneuvoston tehtäväksi. Näissä enintään vuoden pituiseen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämisissä on saadun selvityksen mukaan sovellettu säännöksiä, joiden mukaan asia ratkaistaan ministeriössä, jos sitä ei ole säädetty valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistavaksi. Lisäksi on sovellettu valtion virkamiesasetuksen (971/1994) 20 §:n säännöstä, jonka mukaan asianomainen virasto päättää nimittämisestä enintään vuoden kestävään määräaikaiseen virkasuhteeseen.

Jos virkaan nimittäminen on muualla laissa tai asetuksessa säädetty valtioneuvoston ratkaistavaksi, asia ratkaistaan valtioneuvostosta annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston yleisistunnossa. Säännöksessä on säädetty vain virkaan nimittämisestä, mutta ei nimittämisestä määräaikaiseen virkasuhteeseen. Säännöksessä ei ole mainittu ratkaisuvallan säätämistä joiltakin osin ministeriölle, vaan ratkaisuvallalla on lain sanamuodon mukaan virkaan nimitettäessä aina valtioneuvoston yleisistunnolla. Saadun selvityksen mukaan ei ole täysin selvää, onko ministeriöllä määräaikaiseen virkasuhteeseen liittyvää nimitystoimivaltaa silloin, kun virkaan nimittämisestä säädetään muussa kuin valtioneuvostosta annetussa laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2017 vp

Ehdotetun 13 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämistä koskevasta toimivallasta silloin, kun vastaavaan virkaan nimittäminen on säädetty valtioneuvoston ratkaistavaksi. Tarkoituksena on selventää tilannetta siltä osin, että toimivallan jaosta myös määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämisessä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Käytännössä valtioneuvoston asetuksella tarkoitetaan voimassa olevaa valtioneuvoston ohjesääntöä. Valiokunta toteaa, että ehdotettu muutos selkeyttää ja tarkentaa nimitystoimivaltaa koskevia säännöksiä ja vähentää näin ollen myös tulkintaan liittyviä epäselvyyksiä. Lisäksi valiokunta toteaa selvyyden vuoksi, että ehdotetulla sääntelyllä ei ole vaikutuksia määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämisen edellytyksiin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 131/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 8.11.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Elsi Katainen kesk
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Olli-Poika Parviainen vihr
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Veera Ruoho kok
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Joonas Räsänen sd
jäsen Matti Semi vas
varajäsen Ilkka Kantola sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Henri Helo